

PERSONER SOM AVSLUTTET ARBEIDSRETTEDE TILTAK I 2013. HVOR VAR DE ETTER SEKS MÅNEDER?

Av Gro Askeland, Jostein Ellingsen og Ola Thune

Sammendrag

NAV benytter et bredt spekter av arbeidsrettede tiltak for å hjelpe folk i jobb. Denne artikkelen presenterer ny statistikk over personer som har avsluttet et arbeidsrettet tiltak og hva som er deres status etter seks måneder. I statistikken skiller vi mellom de som var arbeidssøkere og de som var registrert med nedsatt arbeidsevne da de deltok i tiltaket.

Arbeidssøkerne generelt står nærmere arbeidsmarkedet enn personer med nedsatt arbeidsevne og ikke uventet finner vi at arbeidssøkere som avsluttet et arbeidsrettet tiltak i 2013 i større grad er i jobb seks måneder etterpå, enn personer med nedsatt arbeidsevne.

Blant arbeidssøkerne kom det flest i jobb av de som hadde deltatt på tiltakene tidsbegrenset lønnstilskudd og tiltaket oppfølging. Blant personer med nedsatt arbeidsevne kom det flest i jobb av de som hadde deltatt på tidsbegrenset lønnstilskudd og fått støtte til ordinær utdanning. Dette er arbeidsrettede tiltak som kan forventes å gi en relativt høy overgang til jobb.

En viktig begrensning med statistikken er at den ikke sier noe om effekten av tiltakene. Vi har ikke muligheten til å kontrollere for om det er deltakelse i et bestemt tiltak som påvirker overgangen til jobb, eller om det er andre forhold. Andre forhold kan for eksempel være konjunktursvingninger på arbeidsmarkedet og at det er ulike personer som selekteres inn til ulike tiltak.

Innledning

Høy yrkesdeltakelse er blant de fremste målene i arbeidsmarkedspolitikken. Det er bred oppslutning om at deltakelse i arbeidslivet er bra for den enkelte fordi det gir økonomisk trygghet, selvstendighet og bidrar til selvrealisering. En spesielt viktig politisk målsetting er å inkludere personer med nedsatt arbeidsevne i arbeidslivet (NOU 2012:6).

En sentral oppgave for NAV er å vurdere den enkeltes behov for bistand til å få eller beholde jobb. NAV bistår med tjenester og tiltak som kan hjelpe arbeidssøkere inn i jobb (NAV-loven § 14a). Arbeidsrettede tjenester og tiltak skal bidra til at den enkelte øker sine muligheter til å få eller beholde arbeid. Arbeidsrettede tiltak kan omfatte blant annet avklaring av arbeidsevne, arbeidstrening, kvalifisering og oppfølging i

form av motivering, veiledning eller opplæring. Arbeidsrettede tiltak har ulike formål og ulikt innhold og noen av tiltakene har et annet hovedmål enn at tiltaksdeltakerne skal ha overgang til jobb. Andre mål kan være kvalifisering, arbeidserfaring eller avklaring av arbeidsevnen. Noen personer kan også ha behov for et lengre tiltaksløp der deltakelse i flere ulike tiltak kan inngå. Dette gjelder spesielt for personer med nedsatt arbeidsevne.

NAV mangler systematisk kunnskap om resultater av de arbeidsrettede tiltakene, det vil si kunnskap om hvilke tiltak som har effekt for ulike personer.

På oppdrag fra Arbeids- og sosialdepartementet ble det i 2013 igangsatt et arbeid for å utvikle et bedre system for å måle resultater av de ulike tiltakene. En

Definisjoner

Med **arbeidssøkere** mener vi personer som har registrert seg som arbeidsledige hos NAV, og de kan enten være helt ledige arbeidssøkere eller delvis ledige arbeidssøkere. Arbeidssøkerbegrepet innbefatter personer som søker inntektsgivende arbeid og som er tilgjengelige for det arbeidet som søkes. Hovedregelen er at man anses som arbeidssøker hos NAV hvis man har meldt seg eller fornyet meldingen (sendt meldekortet til NAV) i løpet av de to siste ukene.

Personer med nedsatt arbeidsevne er personer som på grunn av sykdom, skade eller andre hindringer har behov for ekstra oppfølging fra NAV for å få eller beholde arbeid. Dette er personer som står lenger unna arbeidslivet enn ordinære arbeidssøkere og som har behov for mer bistand fra NAV for å komme i jobb.

Datagrunnlag

Tiltaksdeltakere er personer i arbeidsrettede tiltak og gjelder følgende hovedgrupper av deltakere:

- arbeidssøkere på tiltak
- personer med nedsatt arbeidsevne på tiltak

Datagrunnlaget som ligger til grunn for overgangsstatistikken er basert på en sammenstilling av opplysninger fra følgende administrative register:

- Folkeregisteret, som gir opplysninger om bosted
- Arbeidstaker/arbeidsgiverregisteret, som inneholder opplysninger om ansettelsesforhold hvor forventet arbeidstid i uken utgjør fire timer eller mer, og hvor arbeidsforholdet har en varighet på mer enn seks dager. Registeret benyttes for å forvalte utbetalinger

av sykepenger. Sykmeldte tiltaksdeltakere med et arbeidsforhold er tatt ut av datagrunnlaget

- NAVs saksbehandlingssystem (Arena) for arbeidssøkere og personer med nedsatt arbeidsevne (tiltaksdeltakere)
- Registeropplysninger om uførepensjonister og personer med andre statuser som sosialhjelp og overgangsstønad

Avgangsdefinisjonen

Med avgang mener vi her personer som har deltatt i et arbeidsrettet tiltak og avsluttet sin deltakelse i tiltaket – uavhengig av når i tiltaksløpet dette skjer. Det vil si at personer som har hatt avgang fra et tiltak ikke nødvendigvis har fullført tiltaksløpet i sin helhet. Avgangen er i dette datamaterialet i løpet av 2013. Avgangen er i dette datamaterialet i løpet av 2013.

Statistikken er på nasjonalt nivå og vi har foreløpig ingen tidsserie.

Statusen 6 måneder etter avgang

Statusen til personer med avgang fra arbeidsrettede tiltak måler vi seks måneder etter tidspunktet for avgang fra tiltaket. Statusene er:

- I arbeid
- Arbeid og ytelse
- Arbeidssøker
- Nedsatt arbeidsevne
- Uførepensjon
- Annet (Alle andre grupper, for eksempel utdanning).

I statistikken behandles kategoriene som rangert og gjensidig utelukkende.

av aktivitetene var å utarbeide statistikk om avgangen fra arbeidsrettede tiltak og hvilken status personene hadde seks måneder senere. Tiltakene som presenteres i denne overgangsstatistikken er hjemlet i «Forskrift om arbeidsrettede tiltak mv». Overgangsstatistikken skiller på om tiltaksdeltakerne er arbeidssøkere eller har nedsatt arbeidsevne. Statistikken publiseres på nav.no. I denne artikkelen presenterer vi et utvalg av de arbeidsrettede tiltakene og vi viser hvem som hadde avgang fra arbeidsrettede tiltak i løpet av 2013 og hvilken status personene hadde etter seks måneder. Statistikken viser også hvilke tiltak personene hadde avgang fra og hvor lenge personene hadde gått på de ulike tiltakene. Overgangsstatistikken sier ikke noe om effekten av arbeidsrettede tiltak. En effektstudie forutsetter et randomisert forskningsdesign med sammenlignbare kontrollgrupper, noe som kan være krevende å gjennomføre.

Hvor mange hadde avgang fra arbeidsrettede tiltak?

De siste årene har om lag 75 000 personer deltatt på arbeidsrettede tiltak per måned. Personer med nedsatt arbeidsevne utgjør den største gruppen. I desember 2013 utgjorde de om lag 55 000 personer (74 prosent).

Det var i alt 113 800 personer som hadde avgang fra arbeidsrettede tiltak i løpet av hele 2013. Av disse var 53 900 registrert som arbeidssøkere og 59 900 var registrert med nedsatt arbeidsevne (tabell 1). Av arbeidssøkerne er det noe flere menn enn kvinner som hadde avgang fra tiltak.

For personer med nedsatt arbeidsevne er det noe flere kvinner enn menn som hadde avgang fra tiltak. Dette følger av at det er noe flere kvinner enn menn som deltar på tiltak, samt at det er flere kvinner enn menn som har nedsatt arbeidsevne.

Tabell 2 viser hvor mange personer som hadde avgang fra de ulike arbeidsrettede tiltakene i løpet av 2013. Det er stor forskjell på hvor mange personer som hadde avgang fra de ulike tiltakene. For arbeidssøkerne var det flest som hadde avgang fra ordinær arbeidspraksis og AMO-kurs. For personer med nedsatt arbeidsevne var det flest som hadde avgang fra tiltakene arbeidspraksis i ordinær og skjermet virksomhet, samt ordinær utdanning. For begge persongruppene ser vi at det var færre personer som hadde avgang fra tiltaket tidsbegrenset lønnstilskudd.

Tabell 1. Personer som hadde avgang fra arbeidsrettede tiltak i løpet av 2013, etter alder, kjønn og persongruppe. Antall og prosent

	Arbeidssøkere			Nedsatt arbeidsevne		
	Antall	Kvinner	Menn	Antall	Kvinner	Menn
Antall	53 894	26 177	27 717	59 912	31 628	28 284
Under 20 år	7,8 %	6,6 %	8,9 %	0,9 %	0,7 %	1,2 %
20-24 år	20,4 %	16,3 %	24,2 %	12,3 %	10,0 %	14,9 %
25-29 år	14,9 %	15,8 %	14,0 %	13,4 %	12,4 %	14,5 %
30-34	14,5 %	16,9 %	12,2 %	14,0 %	14,2 %	13,6 %
35-39	12,7 %	14,6 %	10,8 %	13,5 %	14,7 %	12,2 %
40-44	10,3 %	11,5 %	9,2 %	14,4 %	15,8 %	12,8 %
45-49	8,0 %	8,0 %	8,1 %	12,7 %	13,8 %	11,4 %
50-54	5,5 %	5,3 %	5,8 %	9,3 %	9,6 %	8,9 %
55-59	3,9 %	3,4 %	4,3 %	6,3 %	5,9 %	6,7 %
60-67	2,0 %	1,6 %	2,3 %	3,3 %	2,9 %	3,7 %

Kilde: NAV

Tabell 2. Personer som hadde avgang fra ulike arbeidsrettede tiltak i løpet av 2013, etter persongruppe. Antall og prosent

	Antall	Prosent
Arbeidssøkere med avgang	53 894	100,0
Oppfølging	2 746	5,1
AMO-kurs	13 941	25,9
Tidsbegrenset lønnstilskudd	3 992	7,4
Arbeidspraksis ordinær	18 109	33,6
	Antall	Prosent
Nedsatt arbeidsevne med avgang	59 912	100,0
Arbeid med bistand	7 435	12,4
Ordinær utdanning	10 020	16,7
Tidsbegrenset lønnstilskudd	2 283	3,8
Arbeidspraksis ordinær	14 391	24,0
Arbeidspraksis skjermet	9 989	16,7

Kilde: NAV

Kortere varighet for arbeidssøkere på tiltak

Tabell 3 viser hvor lenge arbeidssøkere og personer med nedsatt arbeidsevne deltar på tiltak. Det var flere arbeidssøkere som hadde avgang fra arbeidsrettede tiltak i løpet ett år enn personer med nedsatt arbeidsevne. Flere av tiltakene for personer med nedsatt arbeidsevne kan ha en varighet på mer enn ett år. Likevel har de fleste som hadde avgang fra et tiltak, gått på det samme tiltaket i mindre enn ett år. Blant personer med nedsatt arbeidsevne var det en betydelig

Tabell 3. Varigheten på arbeidsrettede tiltak for personer som hadde avgang i løpet av 2013. Antall og prosent

	Arbeidssøkere	Nedsatt arbeidsevne
Antall som hadde avgang	53 894	59 912
Varighet under 1 år	94,5 %	67,1 %
1–2 år på tiltak	5,2 %	21,1 %
Lengre enn 2 år	0 %	11,9 %

Kilde: NAV

andel med deltakelse i både 1–2 år og over 2 år. Det var kun få arbeidssøkere som deltok i over ett år.

Hovedårsaken til dette er at det er strengere begrensninger i regelverket på hvor lenge arbeidssøkerne kan delta på et tiltak enn personer med nedsatt arbeidsevne. Arbeidssøkere har sjelden muligheten til å delta i et tiltak i mer enn ett år.

Overgang til jobb blant arbeidssøkere og personer med nedsatt arbeidsevne

I denne delen beskriver vi et utvalg av arbeidsrettede tiltak og avgangen fra disse. Vi har valgt ut tiltak som benyttes mye og som har som målsetting å få deltakerne over i jobb. For arbeidssøkere viser vi overgangsstatus for tiltakene oppfølging, arbeidsmarkedsoppfølging (AMO-kurs), tidsbegrenset lønnstilskudd og arbeidspraksis i ordinære virksomheter. For personer

Tabell 4. Personer som hadde avgang fra arbeidsrettede tiltak i løpet av 2013 og status etter seks måneder, fordelt etter kjønn og persongruppe. Antall og prosent

	Arbeidssøkere			Nedsatt arbeidsevne		
	I alt	Kvinner	Menn	I alt	Kvinner	Menn
Antall personer med avgang	53 894	26 177	27 717	59 912	31 628	28 284
I arbeid	36,8 %	37,6 %	35,9 %	26,7 %	26,7 %	26,7 %
I arbeid uten ytelse	27,5 %	26,9 %	28,0 %	8,9 %	8,0 %	10,0 %
Arbeid og ytelse	9,3 %	10,7 %	7,9 %	17,8 %	18,7 %	16,7 %
Arbeidssøker	35,2 %	34,9 %	35,4 %	3,3 %	2,9 %	3,8 %
Nedsatt arbeidsevne	5,1 %	5,1 %	5,2 %	61,4 %	62,5 %	60,2 %
Uførepensjon	0,1 %	0,2 %	0,1 %	2,6 %	2,7 %	2,5 %
Annet	22,9 %	22,3 %	23,4 %	6,0 %	5,2 %	6,8 %

Kilde: NAV

Beskrivelse av arbeidsrettede tiltak

Oppfølgingstiltak er for personer som trenger støtte til å finne eller beholde en jobb. Oppfølgingstiltak kan omfatte veiledning når man søker jobb og ekstra støtte i startfasen av en ny jobb. Både arbeid med bistand og oppfølging kategoriseres som et oppfølgingstiltak.

Tiltaket **oppfølging** er for personer som trenger mer oppfølging enn det NAV kan tilby. Dette er et tiltak både for arbeidssøkere og personer med nedsatt arbeidsevne. I tiltaket kan man blant annet få veiledning, råd og bistand til opplæring i arbeidsrelaterte og sosiale ferdigheter, jobbsøking, tilpasning og tilrettelegging av arbeid og arbeidssituasjon og praktiske oppgaver knyttet til arbeid eller gjennomføring av tiltaket. Arbeidssøkere kan delta på tiltaket oppfølging i inntil seks måneder.

Arbeid med bistand er et tiltak som kun personer med nedsatt arbeidsevne kan delta i. Dette er et tiltak som skal hjelpe personer med å få jobb i det ordinære arbeidsmarkedet. I tiltaket skal man få veiledning og bistand av en personlig tilrettelegger. Tiltaket skal blant annet tilby kartlegging av kompetansen, bistand til å finne egnet arbeidsplass, oppfølging i startfasen av et nytt arbeidsforhold,

tilrettelegging og oppfølging på arbeidsplassen og forhandlinger med arbeidsgiver om lønns- og tilsettingsforhold. Maksimal varighet på arbeid med bistand er tre år.

Lønnstilskudd er en støtteordning som utbetales til arbeidsgiver. Lønnstilskuddet skal kompensere for lavere produktivitet, og kan bli gitt i en begrenset periode i begynnelsen av et arbeidsforhold for å få dekket deler av lønnen til tiltaksdeltaker.

Formålet med **tidsbegrenset lønnstilskudd** er å bidra til å øke mulighetene for å få ordinært arbeid. Tiltaksdeltakeren får ordinær lønn med sikte på fast ansettelse i en hel- eller deltidstilling. Arbeidsgiver får et tilskudd til lønnsutgifter i en begrenset periode. Tiltaket kan tildeles både arbeidssøkere og personer med nedsatt arbeidsevne. Arbeidssøkere kan ha lønnstilskudd i inntil ett år, og personer med nedsatt

arbeidsevne kan ha tidsbegrenset lønnstilskudd i inntil tre år.

Kvalifiseringstiltak er for personer som trenger kompetanse for å konkurrere på arbeidsmarkedet på linje med andre. Det vanligste kvalifiseringstiltaket er arbeidsmarkedskurs (AMO-kurs), men for personer med nedsatt arbeidsevne kan også ordinær utdanning innvilges.

Arbeidsmarkedskurs (AMO-kurs) er korte yrkesrettede kurs som arrangeres i regi av NAV. Du må være 19 år for å kunne delta. AMO-kurs vil ofte inneholde en kombinasjon av praktisk og teoretisk opplæring. Hvilke kurs som tilbys vil variere ut fra behovene i arbeidsmarkedet lokalt. AMO-kurs kan ha en varighet på inntil ti måneder, og både arbeidssøkere og personer med nedsatt arbeidsevne kan delta.

Ordinær utdanning. For personer med nedsatt arbeidsevne, som er over 26 år, kan NAV gi støtte til ordinær utdanning. Det er mulig å innvilge utdanning på både offentlige og private utdanningsinstitusjoner i inntil tre år.

Arbeidspraksis i ordinær virksomhet er både for arbeidssøkere og personer med nedsatt arbeidsevne. Tiltaket kan være aktuelt for personer som vil se om de kan mestre en bestemt type jobb, eller trenger en referanse mens de søker ordinært arbeid. Tiltaket benyttes ofte av personer som har liten arbeidserfaring. Varigheten for arbeidssøkere er inntil ett år. For personer med nedsatt arbeidsevne kan tiltaket bli forlenget i inntil to år.

Arbeidspraksis i **skjermet virksomhet** kan bare tilbys personer med nedsatt arbeidsevne. Dette er for personer som har behov for å styrke mulighetene for å komme i arbeid eller utdanning, og som har behov for å jobbe i et skjermet arbeidsmiljø. I tiltaket får personen tilrettelagt arbeidstrening med oppfølging med mål om å skaffe eller beholde arbeid. Varighet på tiltaket er inntil ett år, med mulighet for forlengelse i ytterligere ett år.

med nedsatt arbeidsevne viser vi overgangsstatus for tiltakene arbeid med bistand, ordinær utdanning, tidsbegrenset lønnstilskudd og arbeidspraksis i ordinær og skjermet virksomhet (se faktaboks).

Tabell 4 viser at om lag 37 prosent av arbeidssøkerne var registrert i jobb seks måneder etter avgangen. Herav kombinerte 10 prosent arbeid med en ytelse fra

NAV¹. 35 prosent var fortsatt registrert som arbeidssøkere. Det var noe flere kvinner enn menn som kombinerte arbeid med en ytelse. I tillegg var omtrent 23 prosent av arbeidssøkerne registrert i kategorien «annet». Dette kan være personer som er i utdanning, er selvstendig næringsdrivende eller andre forhold som vi ikke har opplysninger om.

.....

¹ Med kombinasjonen arbeid og ytelse mener vi personer som er registrert med et aktivt arbeidstakerforhold, men som på samme tidspunkt er registrert som mottakere av enten dagpenger, AAP, tiltakspenger, overgangsstønning eller uførepensjon.

Om lag 27 prosent av personene med nedsatt arbeidsevne som hadde avgang fra tiltak var registrert med et arbeidsforhold. Av disse var 9 prosent registrert i jobb uten ytelse og 18 prosent i jobb med ytelse fra NAV. Også for personer med nedsatt arbeidsevne var det noe flere kvinner enn menn som kombinerte jobb med ytelse. 60 prosent var fortsatt registrert med nedsatt arbeidsevne seks måneder etter tiltaket. Dette kan være et resultat av at de ikke var ferdig med sitt tiltaksløp og har behov for ytterligere bistand for å komme i jobb.

Status etter seks måneder for arbeidssøkere

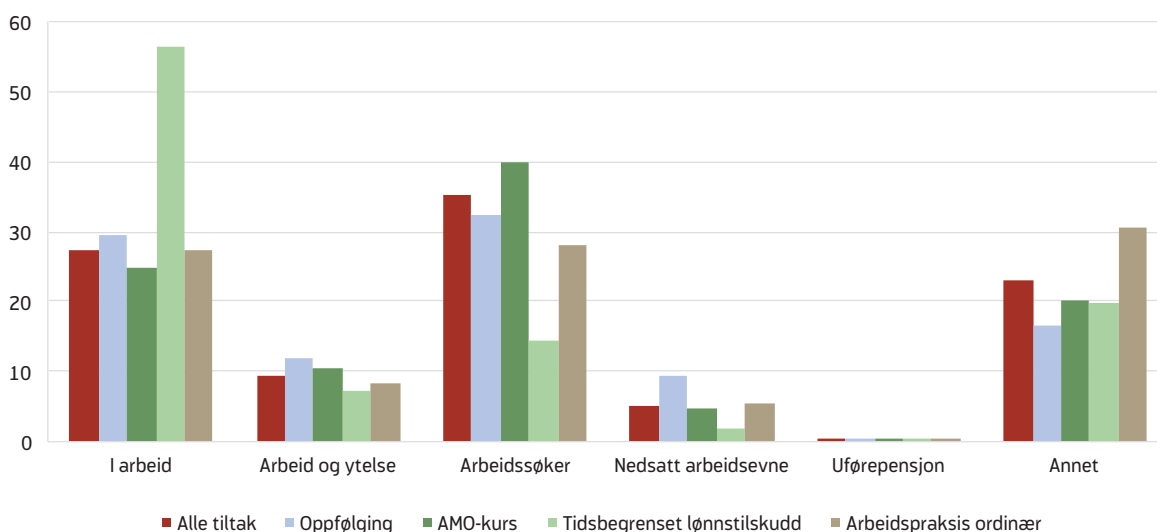
Figur 1 viser arbeidssøkere som hadde avgang fra tiltakene oppfølging, AMO-kurs, tidsbegrenset lønnstilskudd og ordinær arbeidspraksis i løpet av 2013 og hva slags status de hadde seks måneder etter avgangen.

Vi ser at nær 57 prosent av de som hadde avgang fra lønnstilskudd var registrert med et arbeidsforhold etter et halvt år. Av de som avsluttet et oppfølgings tiltak var 30 prosent i jobb etter et halvt år. For de som avsluttet ordinær arbeidspraksis var 27 prosent registrert i jobb. Om lag 25 prosent av arbeids-

søkerne som avsluttet et AMO-kurs var i jobb etter et halvt år.

Tidsbegrenset lønnstilskudd skiller seg dermed ut som det tiltaket med den høyeste overgangen til jobb. Lønnstilskudd gis til personer hvor man finner en arbeidsgiver som er villig til å ansette, dersom arbeidsgiver får dekket deler av utgiftene til lønn av NAV. Arbeidssøkere som deltar i lønnstilskudd er positivt selektert og står nærmere jobb, da de er midlertidig eller fast ansatt hos en arbeidsgiver. Det er derfor ikke overraskende at en høy andel var registrert med et arbeidsforhold etter at tiltaket var avsluttet. Det er også stor forskjell på hvor mange deltakere som hadde avgang fra de ulike tiltakene. Det er betydelig færre deltakere som hadde avgang fra tidsbegrenset lønnstilskudd enn som hadde avgang fra tiltakene AMO-kurs og arbeidspraksis i ordinær virksomhet. Dette henger sammen med at det er betydelig flere deltakere på AMO-kurs og arbeidspraksis enn tidsbegrenset lønnstilskudd. Trolig er det også større seleksjon inn i tiltak som relativt få deltar i, enn sammenlignet med tiltak som flere har muligheten til å delta på. Dette kan også påvirke hvor mange som kommer i jobb etter tiltaket.

Figur 1. Arbeidssøkere som hadde avgang fra arbeidsrettede tiltak i løpet av 2013. Status seks måneder etter. Prosent

Kilde: NAV

Status etter seks måneder for personer med nedsatt arbeidsevne

Figur 2 viser status seks etter måneder etter avgang fra ulike tiltak blant personer med nedsatt arbeidsevne.

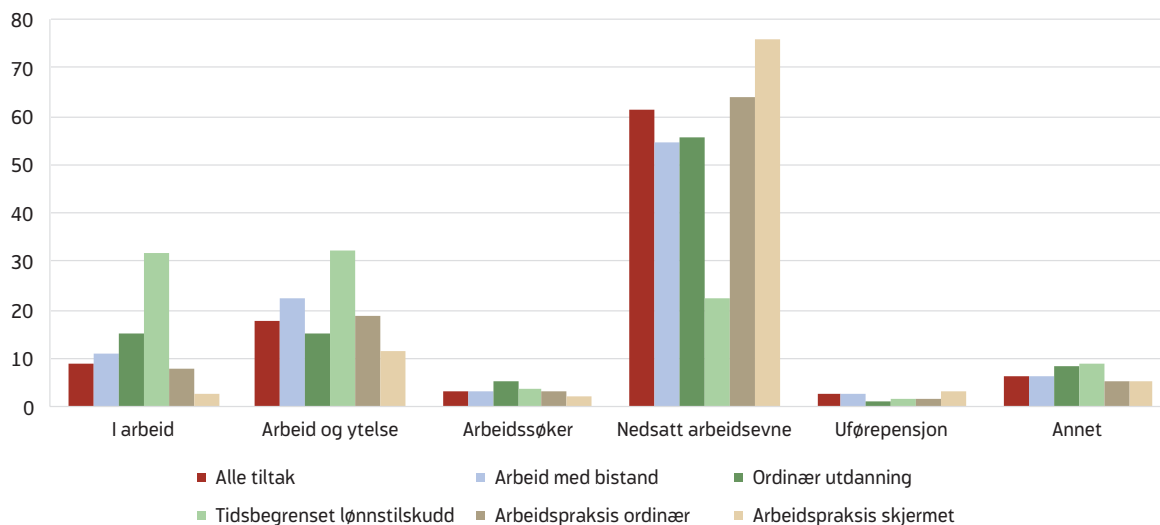
Om lag 64 prosent med avgang fra tidsbegrenset lønnstilskudd var registrert med et arbeidsforhold et halvt år senere. Halvparten av disse kombinerte arbeid med ytelse (32 %). Av de som hadde avgang fra ordinær utdanning var 30 prosent registrert med et arbeidsforhold, og halvparten av disse (15 %) kombinerte jobb med ytelse. Av de som hadde avgang fra arbeid med bistand var 33 prosent i jobb, men herav var det 11 prosent som var i jobb uten ytelse fra NAV. Blant de med avgang fra arbeidspraksis i ordinær og skjermet virksomhet var henholdsvis 27 prosent og 14 prosent registrert med et arbeidsforhold. Men vi ser at det er få som har et arbeidsforhold uten stønad fra NAV. Dette kan ha sammenheng med at tiltaket er et tiltak som ofte benyttes for å få arbeidserfaring og ikke nødvendigvis har som mål at deltakeren skal begynne i jobb med en gang.

Diskusjon

Overgangsstatistikken viser at det er flere arbeidssøkere enn personer med nedsatt arbeidsevne som er registrert med et arbeidsforhold et halvt år etter at de hadde avgang fra et arbeidsrettet tiltak. Dette er ikke overraskende, i og med at arbeidssøkere i utgangspunktet står nærmere arbeidsmarkedet enn personer med nedsatt arbeidsevne. Inkluderer vi de som kombinerer jobb med ytelse er likevel ikke forskjellene så store, da det er mange personer med nedsatt arbeidsevne som kombinerer jobb med ytelse. At de fleste med nedsatt arbeidsevne fortsatt står registrert med nedsatt arbeidsevne etter at de hadde avgang fra et tiltak, kan bety at de ikke var ferdig med sitt tiltaksløp og har behov for ytterligere bistand for å komme i jobb.

Mange arbeidssøkere går ledige i en relativt kort periode før de finner jobb på egenhånd, og mange av disse vil derfor ikke være aktuelle for å delta i arbeidsrettede tiltak. Arbeidssøkere som deltar i arbeidsrettede tiltak er gjerne de som har gått ledige lenge, eller som tilhører en gruppe som generelt kan ha større utfordringer med å få jobb. For å være aktuell for

Figur 2. Personer med nedsatt arbeidsevne som hadde avgang fra arbeidsrettede tiltak i løpet av 2013. Status seks måneder etter. Prosent

Kilde: NAV

arbeidsrettede tiltak må arbeidssøkeren ha gjennomgått en behovsvurdering som innebærer at NAV mener at de har behov for tiltak for å øke sjansen for å komme i jobb. Arbeidssøkere som har behov for å delta på tiltak har også lavere overgang til jobb enn arbeidssøkere generelt. Et eksempel kan være arbeidsledige uten fullført videregående utdanning. Mange i denne gruppen kan ha problemer med å komme i jobb uten bistand.

Personer med nedsatt arbeidsevne er på sin side en svært sammensatt gruppe. Den består av både personer som mottar tiltakspenger, deltar i kvalifiseringsprogram, mottar arbeidsavklaringspenger eller mottar uførepensjon. Det er om lag 200 000 personer som er registrert med nedsatt arbeidsevne. Av disse mottar om lag 149 000 personer arbeidsavklaringspenger (om lag 73 prosent). Arbeidsavklaringspenger innvilges til personer som har nedsatt arbeidsevne med minst femti prosent på grunn av sykdom, skade eller lyte. Men det er også et vilkår at man enten er under aktiv behandling, deltar i et aktivt tiltak, eller at man selv etter at tiltak eller behandling er prøvd, fremdeles anses å ha en viss mulighet for å komme i jobb.

Personer med nedsatt arbeidsevne som deltar på tiltak kan derfor være positivt selektert i form av at de er friskere og i større grad er i stand til å delta i arbeidsrettede tiltak enn andre personer med nedsatt arbeidsevne. Derimot er arbeidssøkere som deltar på tiltak i utgangspunktet negativt selektert sammenliknet med andre arbeidssøkere. Dette må også tas hensyn til når man sammenlikner utfallene for de to gruppene i overgangsstatistikken.

von Simson (2012) har sett på effekten av arbeidsrettede tiltak rettet mot ungdom som ikke har fullført videregående skole. Hun fant at det vanligste tiltaket for denne gruppen, arbeidspraksis, virket negativt inn på mulighetene for å få jobb. I praksisperioden ble sjansen for å komme i jobb redusert med 34 prosent i forhold til en kontrollgruppe som ikke deltok i arbeids-

praksis. Også etter at praksisen er ferdig, var sannsynligheten lavere for å komme i jobb.

NAVs overgangsstatistikk viser at 36 prosent av arbeidssøkerne som hadde avgang fra arbeidspraksis i ordinær virksomhet var registrert med et arbeidsforhold seks måneder etterpå. Av disse kombinerte 9 prosent jobb med ytelse. For personer med nedsatt arbeidsevne var om lag 27 prosent i jobb etter dette tiltaket, men av disse kombinerte 19 prosent jobb med ytelse.

Markussen og Røed (2014) har sett på tiltak for personer med nedsatt arbeidsevne, og finner at de mest effektive tiltakene er ordinær utdanning og tiltak som er innrettet mot tidlig utplassering i ordinært arbeidsliv. Overgangsstatistikken viser at om lag 30 prosent var registrert med en jobb etter avgang fra ordinær utdanning. Halvparten av disse kombinerte arbeid og ytelse. Litt over halvparten var fortsatt registrert med nedsatt arbeidsevne etter avgang fra ordinær utdanning.

Personer med nedsatt arbeidsevne vil i mange tilfeller ha behov for å delta på flere ulike tiltak i sin plan for å komme i jobb. Dette kan være en forklaring på hvorfor en stor andel som hadde avgang fra et tiltak fremdeles har nedsatt arbeidsevne eller kombinerer jobb med ytelse.

Når overgangsstatistikken analyseres, bør det tas hensyn til at det er stor variasjon i antallet som har avgang mellom de ulike tiltakene i løpet av 2013. Arbeidssøkere som deltok på tiltak hadde større gjennomstrømning enn personer med nedsatt arbeidsevne. De som går på arbeidsrettede tiltak med mange deltakere og høy gjennomstrømning utgjør trolig en mer sammensatt gruppe enn de som deltar i tiltak med færre deltakere. Dette er forhold som også kan påvirke overgangen til jobb.

Regelverket om arbeidsrettede tiltak

Det er Stortinget som hvert år vedtar ressursrammen for arbeidsrettede tiltak i statsbudsjettet. NAV og andre tiltaksarrangører (inkludert arbeidsgivere) tilbyr et bredt tilbud av arbeidsrettede tiltak for arbeidssøkere og personer med nedsatt arbeidsevne. Rammestyrt arbeidsrettede tiltak er ikke en rettighet, men tildeles etter dialog med tiltaksdeltaker og NAVs vurdering av den enkeltes bistandsbehov for å komme i arbeid. Det er vurderinger og utfall av en behovs- eller arbeidsevnevurdering etter NAV-lovens §14a som skal legges til grunn ved tildeling av et arbeidsrettet tiltak. NAV prioriterer hvilke personer som kan ha mest nytte av et arbeidsrettet tiltak. Å delta på tiltak skal være nødvendig og hensiktsmessig for at en person skal komme i arbeid. I tillegg til individuelle behov, kan også forhold som hvor mye

en tiltaksplass koster ha betydning. Det kan til dels være store forskjeller i pris for de ulike tiltakene.

De fleste arbeidsrettede tiltak er hjemlet i Forskrift om arbeidsrettede tiltak mv, men noen tiltaksvarianter har også egne forskrifter.

Arbeidsrettede tiltak skal bidra til å:

- styrke arbeidssøkerens kompetanse og evne til arbeid
- hindre at arbeidstakere faller ut av arbeidslivet
- øke muligheten for at flere kan komme i ordinært lønnet arbeid
- skaffe til veie kvalifisert arbeidskraft
- forebygge og dempe skadevirkningene av arbeidsledighet

Det bør også tas hensyn til at overgangsratene ikke sier noe om effekten av et tiltak. Med det mener vi at overgangsratene ikke gir muligheten til å kontrollere for om det er deltakelse i et tiltak som påvirker overgangsstatusen eller om det er andre forhold. Vi vurderer det likevel slik at overgangsstatistikken gir nyttig informasjon i arbeidet med å utvikle et system for resultatoppnåelse for arbeidsrettede tiltak. Samtidig er det viktig å se overgangsstatistikken i sammenheng med annen informasjon om arbeidsrettede tiltak.

Referanser

LOV-2006-06-16-20. Lov om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven). (NAV-loven), § 14a

NOU 2012:6: *Arbeidsrettede tiltak*. Oslo: Arbeids- og sosialdepartementet.

Markussen, Simen og Røed, Knut (2014) «The impacts of vocational rehabilitation», i *Labour Economic*; 31, 1–13.

von Simson, Kristine (2012) «Veier til jobb for ungdom uten fullført videregående opplæring: Kan vikarbyrå og arbeidsmarkedstiltak lette overgangen fra utdanning til arbeidsliv?», *Søkelys på arbeidslivet*, Nr. 1–2/2012, 76–96.